Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

18. aprill 2024*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) 2015/848 – Maksejõuetusmenetlused – Maksejõuetuse põhimenetlus Saksamaal ja teisene maksejõuetusmenetlus Hispaanias – Teiseses maksejõuetusmenetluses maksejõuetushalduri esitatud inventuuri ja võlausaldajate nimekirja vaidlustamine – Töötajate nõuete liigitus – Arvesse võetav kuupäev – Hispaanias asuva vara ülekandmine Saksamaale – Teisese maksejõuetusmenetluse vara koosseis – Ajaga seotud parameetrid, mida tuleb arvesse võtta

Liidetud kohtuasjades C-765/22 ja C-772/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca kaubanduskohus nr 1, Hispaania) 24. novembri 2022. aasta otsusega (C-765/22) ja 25. novembri 2022. aasta otsusega (C-772/22) esitatud kaks eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 16. detsembril 2022 ja 19. detsembril 2022, menetlustes

Luis Carlos,

Severino,

Isidora,

Angélica,

Paula,

Luis Francisco,

Delfina

versus

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España (C-765/22),

ja

Victoriano,

Bernabé,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

Jacinta,

Sandra,

Patricia,

Juan Antonio,

Verónica

versus

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España,

Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (C-772/22),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe (ettekandja), Euroopa Kohtu president K. Lenaerts kolmanda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco, Delfina, Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ja Verónica, esindajad: *abogado* A. Martínez Domingo ja *procuradora* I. Muñoz García,

– Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España, esindaja: *administrador concursal* L. A. Martín Bernardo,

– Hispaania valitsus, esindaja: A. Ballesteros Panizo,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Pardo Quintillán ja W. Wils,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada esiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19; parandus ELT 2022, L 89, lk 10) artikli 7 lõiget 1 ning lõike 2 punkte g ja h ning artiklit 35 koostoimes selle määruse põhjendusega 72 ning teiseks selle määruse artikli 3 lõiget 2, artikli 21 lõikeid 1 ja 2 ning artiklit 34.

2 Taotlused on esitatud kahes kohtuvaidluses, millest esimese vaidluse pooled on ühelt poolt Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco ja Delfina ning teiselt poolt Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España (edaspidi „Air Berlin Hispaania“) ning see vaidlus puudutab Air Berlin Hispaania vastu Hispaania territooriumil algatatud teisese maksejõuetusmenetluse raames maksejõuetushalduri koostatud inventuuri ja võlausaldajate nimekirja vaidlustamist (kohtuasi C-765/22); teise vaidluse pooled on ühelt poolt Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ja Verónica ning teiselt poolt Air Berlin Hispaania ja Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (edaspidi „Air Berlin“) ning see puudutab sellise akti vaidlustamist, millega viidi vara sellelt territooriumilt välja (kohtuasi C-772/22).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määruse 2015/848 põhjendused 3, 22, 23, 40, 46, 48, 66–68 ja 72 on sõnastatud järgmiselt:

„(3) Siseturu nõuetekohane toimimine eeldab piiriüleste maksejõuetusmenetluste tõhusat ja tulemuslikku toimimist. Käesoleva määruse vastuvõtmine on vajalik, et saavutada kõnealune eesmärk, mis jääb tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö raamesse aluslepingu artiklis 81 tähenduses.

[…]

(22) Käesolevas määruses nenditakse, et kuna eri riikide materiaalõiguses on väga suuri erinevusi, ei ole praktiline võtta kogu [Euroopa L]iidus kasutusele üldist maksejõuetusmenetlust. Selle liikmesriigi õiguse eranditu kohaldamine, kus menetlus algatatakse, tooks sageli kaasa raskusi. See kehtib näiteks tagatisi käsitlevate siseriiklike õigusaktide kohta, mis on liikmesriigiti väga erinevad. Ka teatavate võlausaldajate eelisõigused maksejõuetusmenetluses on mõnel juhul täiesti erinevad. Käesoleva määruse järgmisel läbivaatamisel on vaja välja selgitada edasised meetmed töötajate eelisõiguste parandamiseks Euroopa tasandil. Käesolevas määruses tuleks selliseid liikmesriikide õiguse erisusi arvesse võtta kahel eri moel. Esiteks tuleks sätestada kohaldatavat õigust käsitlevad erinormid juhuks, kui tegemist on eriti oluliste õiguste ja õigussuhetega (nt asjaõigused ja töölepingud). Teiseks tuleks üldise maksejõuetuse põhimenetluse kõrval lubada läbi viia ka riigisisene menetlus, mis hõlmab ainult selles riigis asuvat vara, kus maksejõuetusmenetlus algatatakse.

(23) Käesoleva määruse alusel on võimalik algatada maksejõuetuse põhimenetlus liikmesriigis, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Sellisel menetlusel on üldine kohaldamisala ja selle eesmärk on hõlmata kogu võlgniku vara. Eri huvide kaitsmiseks võimaldab käesolev määrus algatada paralleelselt maksejõuetuse põhimenetlusega teiseseid

maksejõuetusmenetlusi. Teisese maksejõuetusmenetluse võib algatada liikmesriigis, kus asub võlgniku tegevuskoht. Teisese maksejõuetusmenetluse tagajärjed piirduvad kõnealuses riigis asuva varaga. Maksejõuetuse põhimenetluse ja teisese maksejõuetusmenetluse kooskõlastamise siduvad normid tagavad menetluse ühtsuse kogu liidu territooriumil.

[…]

(40) Teisesed maksejõuetusmenetlused võivad lisaks kohalike huvide kaitsmisele täita erinevaid eesmärke. Võib esineda juhtumeid, mil võlgniku pankrotivara ühtse tervikuna käsitamine on liiga keeruline või asjaomaste õigussüsteemide erinevused on nii suured, et võivad põhjustada raskusi menetluse algatanud riigi õiguse kohaldamisel teistes liikmesriikides, kus võlgniku vara asub. Seetõttu võib maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur taotleda teisese maksejõuetusmenetluse algatamist, kui seda on vaja pankrotivara tõhusaks valitsemiseks.

[…]

(46) Kohalike huvide tõhusa kaitse tagamiseks ei tohiks maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduril olla võimalust realiseerida või olukorda kuritarvitades paigutada ümber võlgniku tegevuskoha liikmesriigis asuvat vara, eriti kui selle eesmärk oleks takistada kõnealuste huvide rahuldamist teisese maksejõuetusmenetluse hilisema algatamise korral.

[…]

(48) […] Maksejõuetuse põhimenetluse valitseva seisundi tagamiseks peaks selle menetluse maksejõuetushalduril olema mitmesuguseid võimalusi sekkuda samaaegselt pooleliolevatesse teisestesse maksejõuetusmenetlustesse. […]

[…]

(66) Käesolevas määruses tuleks selle reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes sätestada ühtsed kollisiooninormid, mis käesoleva määruse reguleerimisalas asendavad eri riikides kehtivaid rahvusvahelise eraõiguse sätteid. Kui ei ole sätestatud teisiti, tuleks kohaldada selle liikmesriigi õigust, kus menetlus on algatatud (*lex concursus*). Kollisiooninorm peaks kehtima nii maksejõuetuse põhimenetluse kui ka kohalike menetluste suhtes. *Lex concursus* määrab kindlaks kõik maksejõuetusmenetluse protsessuaalsed ja materiaalsed tagajärjed asjaomastele isikutele ja õigussuhetele. Selle alusel määratakse kindlaks ka maksejõuetusmenetluste algatamise, läbiviimise ja lõpetamise tingimused.

(67) Selliste maksejõuetusmenetluste automaatne tunnustamine, mille suhtes üldjuhul kohaldatakse menetluse algatanud riigi õigust võib olla vastuolus normidega, mille kohaselt tehakse tehinguid teistes liikmesriikides. Tehingute kindluse ja õiguspärase ootuse kaitsmiseks teistes liikmesriikides peale selle, kus menetlus on algatatud, tuleks üldreeglist ette näha mitmed erandid.

(68) Menetluse algatanud riigi õigusest on eelkõige vaja kõrvale kalduda asjaõiguste puhul, sest neil õigustel on laenu andmisel eriti suur tähtsus. Üldjuhul tuleks asjaõiguse alus, kehtivus ja ulatus kindlaks määrata vastavalt asukohamaa õigusele (*lex situs*) ja seda ei tohiks mõjutada maksejõuetusmenetluse algatamine. Seetõttu peaks asjaõiguse omajal olema võimalik jätkuvalt nõuda oma õigust pandiõiguse eraldamisele või eraldi arveldamisele. Kui varale kohaldatakse asukohamaa õiguse põhimõttest lähtuvalt ühe liikmesriigi asjaõiguse sätteid, kuid maksejõuetuse põhimenetlus toimub mõnes teises liikmesriigis, peaks maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduril olema võimalik taotleda teiseste maksejõuetusmenetluste algatamist sellise liikmesriigi kohtualluvuse järgi, kus tekivad asjaõigused juhul, kui võlgniku tegevuskoht asub selles liikmesriigis. Kui teisest maksejõuetusmenetlust ei algatata, tuleks asjaõigusega koormatud vara müügist tekkiv ülejääk kanda maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldurile.

[…]

(72) Töötajate ja töökohtade kaitsmiseks tuleks üldiste kollisiooninormide kohaselt määrata asjaomase töölepingu suhtes kohaldatava õigusega kindlaks, millist mõju avaldab maksejõuetusmenetlus töösuhte jätkumisele või lõpetamisele ning töösuhte poolte õigustele ja kohustustele. Lisaks juhul, kui töölepingute lõpetamine nõuab kohtu või haldusasutuse heakskiitu, peaks liikmesriigil, kus asub võlgniku tegevuskoht, olema pädevus selline heakskiit anda, isegi kui kõnealuses liikmesriigis ei ole maksejõuetusmenetlust algatatud. Kõik muud maksejõuetusõigusega seotud küsimused, nagu töötajate nõuete kaitstus eelisõigustega ja selliste eelisnõuete rahuldamisjärgud, tuleks kindlaks määrata selle liikmesriigi õigusega, kus maksejõuetuse (põhi- või teisene) menetlus on algatatud, välja arvatud juhul, kui teisese maksejõuetusmenetluse vältimiseks on antud kinnitus kooskõlas käesoleva määrusega.“

4 Selle määruse artiklis 2 „Mõisted“ on ette nähtud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

5) „maksejõuetushaldur“ – isik või organ, kellel on sealhulgas ajutiselt järgmised ülesanded:
   i) kontrollida ja vastu võtta maksejõuetusmenetluses esitatud nõudeid;
   ii) esindada võlausaldajate ühiseid huve;
   iii) täielikult või osaliselt valitseda võlgniku vara, mille suhtes võlgnik on kaotanud käsutusõiguse;
   iv) likvideerida punktis iii osutatud vara või
   v) kontrollida võlgniku asjaajamist.

[…]

7) „maksejõuetusmenetluse algatamise otsus“
   i) kohtu otsus maksejõuetusmenetluse algatamise kohta või menetluse algatamise kinnitamise kohta ning
   ii) kohtu otsus, millega nimetatakse maksejõuetushaldur;

8) „menetluse algatamise aeg“ – maksejõuetusmenetluse algatamise otsuse jõustumise aeg olenemata sellest, kas otsus on lõplik või mitte;

[…]

11) „kohalik võlausaldaja“ – võlausaldaja, kelle nõuded võlgniku vastu tulenevad sellise tegevuskoha käitamisest või on seotud sellise tegevuskoha käitamisega, mis asub muus liikmesriigis kui liikmesriik, kus on võlgniku põhihuvide kese;

[…]“.

5 Määruse artikli 3 „Rahvusvaheline kohtualluvus“ lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Maksejõuetusmenetluse (edaspidi „maksejõuetuse põhimenetlus“) algatamine kuulub selle liikmesriigi kohtu alluvusse, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Põhihuvide kese on koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav.

[…]

2. Kui võlgniku põhihuvide kese asub liikmesriigi territooriumil, on teise liikmesriigi kohus võlgniku vastu maksejõuetusmenetluse algatamiseks pädev ainult juhul, kui kõnealusel võlgnikul on tegevuskoht selles teises liikmesriigis. See menetlus mõjutab ainult sellist võlgniku vara, mis asub viimati nimetatud liikmesriigi territooriumil.

3. Kui maksejõuetusmenetlus on algatatud kooskõlas lõikega 1, peetakse hiljem kooskõlas lõikega 2 algatatavaid menetlusi teisesteks maksejõuetusmenetlusteks.“

6 Määruse artikli 6 „Otseselt maksejõuetusmenetlusest tulenevate ja sellega tihedalt seotud hagide kohtualluvus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Hagid, mis tulenevad otseselt maksejõuetusmenetlusest või on sellega tihedalt seotud, näiteks võlgniku vara tagasivõitmise hagid, alluvad selle liikmesriigi kohtule, kelle territooriumil on algatatud asjaomane maksejõuetusmenetlus kooskõlas artikliga 3.“

7 Määruse 2015/848 artikkel 7 „Kohaldatav õigus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse maksejõuetusmenetluse ja selle tagajärgede suhtes selle liikmesriigi õigust, kelle territooriumil menetlus on algatatud (edaspidi „menetluse algatanud riik“).

2. Menetluse algatanud riigi õiguses sätestatakse menetluse algatamise, läbiviimise ja lõpetamise tingimused. Eelkõige määratakse kõnealuses õiguses kindlaks:

[…]

g) võlgniku pankrotivara suhtes esitatavad nõuded ning pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tekkivate nõuete menetlemine;

h) nõuete esitamine, kontrollimine ja tunnustamine;

[…]

m) võlausaldajaid tervikuna kahjustavate õigustoimingute tühisust, tühistamist või kehtetust käsitlevad sätted.“

8 Määruse artiklis 8 „Kolmandatele isikutele kuuluvad asjaõigused“ on ette nähtud:

„1. Maksejõuetusmenetluse algatamine ei mõjuta võlausaldajatele või kolmandatele isikutele kuuluvaid asjaõigusi, mis on seotud võlgnikule kuuluva materiaalse või immateriaalse vara või kinnis- või vallasasjaga, mis asub menetluse algatamise ajal teise liikmesriigi territooriumil, olenemata sellest, kas tegemist on konkreetse vara või asjaga või kindlaksmääramata vara või asjade kogumiga, mis võib aja jooksul muutuda.

[…]

4. Lõige 1 ei välista õigustoimingute tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid, millele osutatakse artikli 7 lõike 2 punktis m.“

9 Määruse artiklis 10 „Omandireservatsioon“ on märgitud:

„1. Vara ostja vastu algatatav maksejõuetusmenetlus ei mõjuta müüja omandireservatsioonil põhinevaid õigusi, kui vara asub menetluse algatamise ajal mõne teise kui menetluse algatanud riigi territooriumil.

2. Maksejõuetusmenetluse algatamine vara müüja vastu pärast vara üleandmist ei ole piisav põhjus müügilepingu tühistamiseks või lõpetamiseks ning ei takista ostjal saada vara omandiõigust, kui müüdav vara asub menetluse algatamise ajal mõne teise kui menetluse algatanud riigi territooriumil.

3. Lõiked 1 ja 2 ei välista õigustoimingute tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid, millele osutatakse artikli 7 lõike 2 punktis m.“

10 Määruse artiklis 13 „Töölepingud“ on sätestatud:

„1. Maksejõuetusmenetluse tagajärgi töölepingutele ja -suhetele reguleerib ainuüksi selle liikmesriigi õigus, kelle õigusakte kohaldatakse töölepingutele.

2. Selle liikmesriigi kohtutel, kus teisese maksejõuetusmenetluse võib algatada, on pädevus kiita heaks käesolevas artiklis osutatud lepingute lõpetamine või muutmine, isegi kui asjaomases liikmesriigis ei ole maksejõuetusmenetlust algatatud.

Esimest lõiku kohaldatakse ka asutusele, kes on siseriikliku õiguse kohaselt pädev kiitma heaks käesolevas artiklis osutatud lepingute lõpetamise või muutmise.“

11 Määruse 2015/848 artikli 21 „Maksejõuetushalduri pädevus“ lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Artikli 3 lõike 1 alusel pädeva kohtu poolt nimetatud maksejõuetushaldur võib kasutada teises liikmesriigis kõiki talle menetluse algatanud riigi õigusega antud õigusi tingimusel, et selles liikmesriigis ei ole algatatud teist maksejõuetusmenetlust ega võetud maksejõuetusmenetluse algatamiseks esitatud avalduse tagamise abinõusid. Artiklite 8 ja 10 kohaselt on maksejõuetushalduril eelkõige õigus viia võlgniku vara välja sellest liikmesriigist, kus see asub.

2. Artikli 3 lõike 2 alusel pädeva kohtu nimetatud maksejõuetushaldur võib esitada teises liikmesriigis kohtu kaudu või kohtuväliselt nõude, mille aluseks on vallasasja väljaviimine menetluse algatanud riigist kõnealuse teise liikmesriigi territooriumile pärast maksejõuetusmenetluse algatamist. Maksejõuetushalduril on õigus võlausaldajate huvides esitada ka tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid.“

12 Määruse III peatükk „Teisesed maksejõuetusmenetlused“ sisaldab muu hulgas artikleid 34–36.

13 Määruse artiklis 34 „Menetluse algatamine“ on sätestatud:

„Kui ühe liikmesriigi kohus on algatanud maksejõuetuse põhimenetluse, mida tunnustatakse teises liikmesriigis, võib teise liikmesriigi kohus, kellel on pädevus vastavalt artikli 3 lõikele 2, algatada kooskõlas käesoleva peatüki sätetega teisese maksejõuetusmenetluse. Kui maksejõuetuse põhimenetluse algatamiseks nõutakse, et võlgnik on maksejõuetu, ei vaadata võlgniku maksejõuetust üle liikmesriigis, kus võidakse algatada teisene maksejõuetusmenetlus. Teisesel maksejõuetusmenetlusel on tagajärjed üksnes sellisele võlgniku varale, mis asub selle liikmesriigi territooriumil, kus see menetlus on algatatud.“

14 Määruse artikli 35 „Kohaldatav õigus“ kohaselt:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse teisese maksejõuetusmenetluse suhtes selle liikmesriigi õigust, kelle territooriumil teisene maksejõuetusmenetlus algatatakse.“

15 Määruse 2015/848 artiklis 36 „Õigus anda teisese maksejõuetusmenetluse vältimiseks kinnitus“ on märgitud:

„1. Teisese maksejõuetusmenetluse algatamise vältimiseks võib maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur anda ühepoolse kinnituse (edaspidi „kinnitus“) seoses selles liikmesriigis asuva varaga, kus teisese maksejõuetusmenetluse võib algatada, et ta selle vara või selle vara realiseerimise tulemusel saadud tulu jagamise korral järgib selliseid siseriikliku õiguse kohaseid vara jaotamise õigusi ja eelisõigusi, mis võlausaldajatel oleks olnud juhul, kui teisene maksejõuetusmenetlus oleks kõnealuses liikmesriigis algatatud. Kinnituses täpsustatakse, millistel faktilistel asjaoludel see põhineb, eelkõige asjaomases liikmesriigis asuva vara väärtuse ja selle realiseerimise võimaluste osas.

2. Kui kooskõlas käesoleva artikliga on antud kinnitus, on lõikes 1 osutatud vara realiseerimisest saadud tulu jaotamise ja võlausaldajate nõuete rahuldamisjärkude suhtes ning nende õiguste suhtes, mis võlausaldajatel on lõikes 1 osutatud vara osas, kohaldatav õigus selle liikmesriigi õigus, kus oleks võinud algatada teisese maksejõuetusmenetluse. Lõikes 1 osutatud vara koosseis määratakse kindlaks kinnituse andmise ajal.

[…]

5. Kinnituse peavad heaks kiitma teadaolevad kohalikud võlausaldajad. Kvalifitseeritud häälteenamuse nõudeid ja hääletamiskorda, mis kehtivad restruktureerimiskavade vastuvõtmise suhtes selle liikmesriigi õiguse alusel, kus oleks võinud algatada teisese maksejõuetusmenetluse, kohaldatakse ka kinnituse heakskiitmise suhtes. Kui see on siseriiklikus õiguses lubatud, on võlausaldajatel võimalik kasutada hääletamiseks sidevahendeid. Maksejõuetushaldur teavitab teadaolevaid kohalikke võlausaldajaid antud kinnitusest, selle heakskiitmise nõuetest ja korrast ning kinnituse heakskiitmisest või tagasilükkamisest.

6. Kooskõlas käesoleva artikliga antud ja heaks kiidetud kinnitus on pankrotivara suhtes siduv. Kui algatatakse teisene maksejõuetusmenetlus kooskõlas artiklitega 37 ja 38, annab maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldurile üle kogu vara, mille ta on pärast kinnituse andmist viinud selle liikmesriigi territooriumilt välja, või juhul, kui vara on juba realiseeritud, siis sellest saadud tulu.

[…]“.

16 Määruse artikli 45 „Võlausaldajate õiguste teostamine“ lõikes 1 on sätestatud, et „[v]õlausaldaja võib oma nõude esitada maksejõuetuse põhimenetluses ja kõigis teisestes maksejõuetusmenetlustes“.

Hispaania õigus

17 Kuninga 5. mai 2020. aasta seadusandlikust dekreedist 1/2020, millega kiidetakse heaks maksejõuetusseaduse konsolideeritud redaktsioon (Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal; *BOE* nr 127, 7.5.2020), tuleneva maksejõuetusseaduse (Ley Concursal) redaktsiooni (edaspidi „maksejõuetusseadus“) artiklite 231, 232 ja 238 kohaselt on hagi esitamise õigus esimese võimalusena maksejõuetushalduril. Teise võimalusena võib sellise staatuse siiski anda võlausaldajatele, kui nad on taotlenud maksejõuetushaldurilt kirjalikult hagi esitamist ning viimane ei ole seda esitanud kahe kuu jooksul alates hoiatuse saatmisest.

18 Maksejõuetusseaduse artikkel 242 on sõnastatud järgmiselt:

„Nõuded pankrotivara suhtes on:

[…]

8) nõuded, mis on tekkinud pankrotis oleva isiku majandustegevuses või tegevuses tööandjana pärast pankroti väljakuulutamist. See hõlmab pärast pankroti väljakuulutamist töösuhtest tekkinud nõudeid, kaasa arvatud pärast pankroti väljakuulutamist toimunud koondamise või töölepingu lõpetamise eest makstavad hüvitised […].

[…]“.

Põhimenetlused ja eelotsuse küsimused

19 Amtsgericht Charlottenburg (Charlottenburgi esimese astme kohus, Saksamaa) algatas 1. novembri 2017. aasta otsusega Air Berlini suhtes maksejõuetuse põhimenetluse. See äriühing lõpetas oma tegevuse pärast nimetatud menetluse algatamist. Seejärel algatati 6. novembri 2020. aasta kohtumäärusega Hispaanias selle äriühingu suhtes teisene maksejõuetusmenetlus, kuna sellel äriühingul on Air Berlin Hispaania kaudu Hispaanias äriettevõte.

20 Põhikohtuasjade hagejad, kes olid Air Berlin Hispaania töötajad, koondati pärast Air Berlini tegevuse lõpetamist.

Kohtuasi C-765/22

21 Põhikohtuasja hagejad pöördusid Hispaania kohtute poole, et vaidlustada oma koondamiste õiguspärasus.

22 Sala de lo Social de l'Audiencia Nacional (üleriigilise kohtu töökolleegium, Hispaania) tunnistas 30. aprilli 2018. aasta kohtuotsusega koondamised alates 24. novembrist 2017 õigusvastaseks põhjendusel, et ei ole tõendatud, et maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur on algatanud Hispaanias maksejõuetusmenetluse, et saada maksejõuetuskohtult heakskiit, ning kuna viimane ei esitanud töötajate seaduslikele esindajatele kohustuslikke dokumente.

23 Kuna Air Berlinil ei olnud võimalik põhikohtuasja hagejaid samale töökohale ennistada, mõisteti temalt nende kasuks hüvitiste ja töölepingu ülesütlemise vaidlustamise menetluse ajal saamata jäänud töötasudena välja teatavad summad.

24 Põhikohtuasja hagejad, kes olid sel ajal kohalikud võlausaldajad määruse 2015/848 artikli 2 punkti 11 tähenduses, esitasid Saksamaal algatatud maksejõuetuse põhimenetluses ning määruse 2015/848 artikli 45 lõike 1 alusel Hispaanias algatatud teiseses maksejõuetusmenetluses oma nõuded.

25 Maksejõuetuse põhimenetluses on need nõuded tunnistatud prioriteetseks, kuna Saksa õiguse kohaselt käsitatakse neid nõuetena pankrotivara suhtes. Teisese maksejõuetusmenetluse raames leidis määratud maksejõuetushaldur seevastu, et põhikohtuasja hagejate nõuded on „maksejõuetusnõuded", mis liigitati seega nende nõuete hulka, mille rahuldamiseks on üldine ja tavaline eelisõigus. Tema seisukohast puudutab viide maksejõuetusseaduse artikli 242 punktis 8 töökohustustele, mis on tekkinud või mida on tunnustatud kohtuotsuses pärast maksejõuetusmenetluse algatamist, nimelt selliseid nõudeid, mis on tekkinud või mida on tunnustatud pärast teisese maksejõuetusmenetluse algatamist, mitte aga pärast maksejõuetuse põhimenetluse algatamist tekkinud või tunnustatud nõudeid.

26 Põhikohtuasja hagejad esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorcale (Palma de Mallorca kaubanduskohus nr 1, Hispaania), kõrvalnõude, et vaidlustada selliselt koostatud võlausaldajate nimekiri seoses nende nõuete tunnustamise ja rahuldamisjärkudega. Nad väitsid, et maksejõuetusseaduse artikli 242 punktis 8 osutatud „pankroti väljakuulutamine" viitab tingimata maksejõuetuse põhimenetlusele, mistõttu selle sätte kohaselt tuleb nende töötasunõuded, mis on tekkinud pärast viimati nimetatud menetluse algatamist, kvalifitseerida nõueteks pankrotivara suhtes.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab kõigepealt, et, nagu nähtub määruse 2015/848 artikli 7 lõike 1, lõike 2 punktide g ja h ning artikli 35 sätetest nende koostoimes, tundub maksejõuetusseadus olevat kohaldatav võlgniku pankrotivara suhtes esitatavate nõuete ning pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tekkivate nõuete menetlemise kindlaksmääramisele.

28 Lisaks on tal kahtlusi seoses maksejõuetusmenetluse algatamise kuupäevaga, mida tuleb põhinõuete kvalifitseerimisel arvesse võtta. Kuna Hispaania töökohtute otsused tehti pärast maksejõuetuse põhimenetluse algatamist, kuid enne teisese maksejõuetusmenetluse algatamist, on põhinõuded kas „võlanõuded pankrotivara suhtes" või „maksejõuetusnõuded" vastavalt maksejõuetusmenetlusele, mida tuleb tunnustada vastavalt maksejõuetusseaduse artikli 242 punktile 8.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõdeb, et tõlgendus, mida toetab maksejõuetushaldur teiseses maksejõuetusmenetluses, on kooskõlas maksejõuetusseaduse § 242 punkti 8 grammatilise tõlgendusega. See kohus leiab siiski, et see tõlgendus võib olla vastuolus määruse 2015/848 artikli 7 lõike 1, lõike 2 punktide g ja h ning artikli 35 süstemaatilise tõlgendamisega koostoimes selle määruse põhjendusega 72 nimetatud määruses ette nähtud lihtsustatud üldise menetluse raames.

30 See võib olla nii seda enam, et sama määruse põhjenduste 23 ja 40 kohaselt pole üks teiseste maksejõuetusmenetluste algatamise võimalust õigustavatest põhjustest mitte miski muu kui kohalike huvide kaitse. Selles kontekstis oleks ebajärjekindel, kui määruses 2015/848 oleks ette nähtud, et kohalike huvide kaitseks määratakse nõuete rahuldamise eelisõigus või töötajate nõuete rahuldamisjärk kindlaks vastavalt menetluse algatanud riigi maksejõuetusmenetlust käsitlevale seadusele, kuid kui selle seaduse kohaldamine annaks tulemuse, mis kahjustab huve, mille kaitsmist taotletakse.

31 Neil asjaoludel otsustas Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca kaubanduskohus nr 1) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruses [2015/848] ette nähtud lihtsustatud üldise menetluse raames, mis võimaldab algatada teiseseid menetlusi, mis hõlmavad ainuüksi vara, mis asub menetluse algatanud riigis, tuleb [selle määruse] artiklit 35 ning artikli 7 lõiget 1 ja lõike 2 punkte g ja h koostoimes [nimetatud määruse] põhjendusega 72 tõlgendada nii, et teisese [maksejõuetus]menetluse algatanud riigi seaduse kohaldamine „pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tekkivate nõuete menetlemisele“ viitab pärast [maksejõuetuse] põhimenetluse, mitte teisese [maksejõuetus]menetluse algatamist tekkivatele nõuetele?“

Kohtuasi C-772/22

32 Maksejõuetuse põhimenetluse algatamise ajal 1. novembril 2017 olid Air Berlinil Hispaania territooriumil varad ja õigused. Nende hulka kuulus laen, mis oli tagatud hüpoteegiga teatud kinnistute suhtes, mis olid kantud Ciudad Reali (Hispaania) kinnisvararegistrisse nr 2 ja kuulusid äriühingule CR Aeropuertos SL. Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real (Ciudad Reali esimese astme kohus nr 4, Hispaania) oli viimati nimetatud äriühingu vastu algatanud maksejõuetusmenetluse ning tunnustanud Air Berlini eelisõigusega rahuldamisele kuuluvat nõuet.

33 Kuna maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur nõudis Air Berlini õiguste realiseerimist, otsustas Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real (Ciudad Reali esimese astme kohus nr 4) 10. mail 2019 kanda 1 061 291,86 euro suurune summa nõude erilise eelisõigusega tasumiseks üle maksejõuetushalduri usalduskontole.

34 Enne selle ülekande tegemist nõudis Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Reali (Ciudad Reali esimese astme kohus nr 4) kohtunik tõendit Saksamaa kohtu, kus oli algatatud maksejõuetuse põhimenetlus, loa andmise kohta ja sai selle. Seda kohut ei olnud seevastu teavitatud asjaolust, et selleks, et tagada 245 996,93 euro suurune töösuhtest tekkinud nõue põhikohtuasja ühe hageja kasuks, määras Juzgado de lo Social nº 5 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca töökohus nr 5, Hispaania) 24. jaanuaril 2018 Air Berlin Hispaania vara ja seotud õiguste arestimise.

35 Põhikohtuasja hagejad pöördusid Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca kaubanduskohus nr 1) poole, selleks et tühistataks toiming, millega vara viidi Hispaania territooriumilt välja. Selles menetluses heidavad nad maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldurile ette, et viimane viis riigist olukorda kuritarvitades välja vara, mis asus liikmesriigis, kus tegevuskoha olemasolu tõttu võis algatada teisese maksejõuetusmenetluse. Nad väidavad, et seetõttu on rikutud määruse 2015/848 artikleid 34 ja 36 ning selle määruse põhjendust 46. Sellega on kahjustatud kohalike võlausaldajate huve, kuna see toiming takistab neil oma nõude rahuldamist.

36 Põhikohtuasja hagejad lisavad, et neid koheldi Air Berlini maksejõuetuse põhimenetluses diskrimineerivalt võrreldes teiste töötajatega, kuna neile ei makstud mingit summat.

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et selle määruse tõlgendamise kohta on vaja saada selgitusi.

38 Esimesena arutleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selle üle, millest koosneb teisese maksejõuetusmenetluse pankrotivara, täpsemalt ajaga seotud parameetri üle, mida tuleb arvesse võtta selle vara ja õiguste kindlaksmääramisel.

39 Teisena arutleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas tehing, millega viiakse vara väljapoole territooriumi, kus asub tegevuskoht, võib olla õigusvastane ja kuritarvitav.

40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et määruse 2015/848 artikli 21 lõige 1 lubab maksejõuetushalduril viia võlgniku varad välja selle liikmesriigi territooriumilt, kus need asuvad.

41 Käesoleval juhul tekib küsimus, kas maksejõuetushaldur võib maksejõuetuse põhimenetluses selle õiguse alusel viia võlgniku vara liikmesriigi territooriumilt välja, kui ta teab, et teisese maksejõuetusmenetluse algatamine on tõenäoline, ja hoolimata vara ennetava arestimise kohta tehtud kohtuotsusest.

42 Kolmandana soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas võlausaldajatel on õigus esitada maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri toimingute vastu tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid.

43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et määruse 2015/848 artikli 6 lõikes 1 on sõnaselgelt sätestatud, et võlgniku vara tagasivõitmise hagid alluvad selle liikmesriigi kohtule, kelle territooriumil on algatatud asjaomane maksejõuetusmenetlus kooskõlas artikliga 3.

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb siiski, kas põhikohtuasja hagejate esitatud hagi on tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi selle määruse artikli 21 lõike 2 tähenduses, kuna nende hagi puudutab maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri, mitte võlgniku toimingut.

45 Isegi kui niisugune maksejõuetushaldur tegutseb võlgniku nimel ja arvel, ei tee seda toimingut mitte võlgnik, vaid see maksejõuetushaldur, teostades talle määruse 2015/848 artikli 21 lõikega 1 antud pädevust viia võlgniku vara välja selle liikmesriigi territooriumilt, kus see asub.

46 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et määruse 2015/848 artikli 21 lõike 2 tõlgendamine on vajalik selleks, et teha kindlaks, kas sellise toimingu, mille on teinud maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur, võib teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushalduri taotlusel tühistada.

47 Vastus sellele küsimusele võimaldab nimelt kindlaks teha, kas kohalikel võlausaldajatel on põhikohtuasjas õigus esitada hagi vastavalt maksejõuetusseaduse artiklites 232 ja 238 ette nähtud korrale, mis reguleerib võlausaldajate teise võimalusena ette nähtud õigust esitada hagi.

48 Neil asjaoludel otsustas Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca kaubanduskohus nr 1) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse [2015/848] artikli 3 lõiget 2 ja artiklit 34 võib tõlgendada nii, et vara, mis asub teisese [maksejõuetus]menetluse algatanud riigis ja millega on piiratud selle menetluse tagajärjed, on ainult see vara, mis on olemas teisese [maksejõuetus]menetluse algatamise ajal, mitte aga see vara, mis oli olemas siis, kui algatati [maksejõuetuse] põhimenetlus?

2. Kas määruse [2015/848] artikli 21 lõiget 1 võib tõlgendada nii, et õigusega viia võlgniku vara väljapoole selle liikmesriigi territooriumi, kus see asub, on kooskõlas [maksejõuetuse] põhimenetluse maksejõuetushalduri otsus vara välja viia ilma teisese menetluse algatamist taotlemata või vältides selle menetluse algatamist ühepoolse kinnituse andmisega vastavalt [selle määruse] artiklitele 36 ja 37, kui ta teab, et on olemas kohalikud võlausaldajad, kelle nõuded tulenevad töösuhetest, mida on tunnustatud kohtuotsustega ja mille suhtes on asjaomase liikmesriigi töökohtu poolt määratud vara arestimine?

3. Kas määruse [2015/848] artikli 21 lõiget 2 võib tõlgendada nii, et teisese maksejõuetusemenetluse maksejõuetushaldurile antud õigus esitada võlausaldajate huvide kaitseks tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid on kohaldatav niisuguses olukorras nagu käsitletav, kus nõutakse maksejõuetuse põhimenetluses määratud maksejõuetushalduri tehtud toimingu tühistamist?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

49 Kõigepealt tuleb täpsustada, et niivõrd kui määrusega 2015/848 tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT 2000, L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191), kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus viimati nimetatud määruse sätetele ka esimesena nimetatud määruse sätete kohta, kui neid sätteid võib pidada samaväärseks.

Eelotsuse küsimus kohtuasjas C-765/22

50 Oma ainsa küsimusega kohtuasjas C-765/22 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikleid 7 ja 35 koostoimes selle määruse põhjendusega 72 tuleb tõlgendada nii, et need kohustavad kohaldama teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigi õigust ainult nende nõuete suhtes, mis on tekkinud pärast selle menetluse algatamist, mitte aga maksejõuetuse põhimenetluse algatamise ja teisese maksejõuetusmenetluse algatamise vahelisel ajal tekkinud nõuete suhtes.

51 Mis puudutab esimesena asjasse puutuvate sätete sõnastust, siis tuleb esiteks märkida, et nii määruse 2015/848 artikli 7 lõige 1, mida kohaldatakse maksejõuetuse põhi- ja teiseste menetluste suhtes, kui ka selle määruse artikkel 35, mis käsitleb üksnes teiseseid maksejõuetusmenetlusi, viitavad selle liikmesriigi õigusele, kus menetlus algatati.

52 Vastavalt nimetatud määruse artikli 2 punktile 8 on menetluse algatamise aeg maksejõuetusmenetluse algatamise otsuse jõustumise aeg olenemata sellest, kas otsus on lõplik või mitte.

53 Teiseks on sama määruse artikli 7 lõike 2 punktis g täpsustatud, et selle liikmesriigi õiguses, kelle territooriumil menetlus algatati, määratakse muu hulgas kindlaks pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tekkivate nõuete menetlemine.

54 Neist seisukohtadest tuleneb, et määruse 2015/848 artikli 7 lõige 1 on kollisiooninorm, mida kinnitab ka selle määruse põhjendus 66, milles on märgitud, et selles määruses ette nähtud ühtsed kollisiooninormid asendavad rahvusvahelise eraõiguse riigisiseseid norme (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 47).

55 On tõsi, et nimetatud määruse põhjendusest 72 tuleneb, et maksejõuetusmenetluse mõju töösuhete jätkumisele või lõpetamisele ning töösuhte poolte õigustele ja kohustustele tuleks kindlaks määrata asjaomase töölepingu suhtes kohaldatava õigusega, mitte selle riigi õiguse alusel, kus maksejõuetusmenetlus algatati. Selles põhjenduses on siiski sõnaselgelt täpsustatud, et seda erandit ei kohaldata sellise küsimuse suhtes, kas töötajate nõuded on kaitstud eelisõigustega ja millised on selliste eelisnõuete võimalikud rahuldamisjärgud.

56 Lisaks, kuna põhimõttest erandit tegeva sätte sõnastust tuleb tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 18. jaanuari 2001. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-83/99, EU:C:2001:31, punkt 19, ja 10. märtsi 2005. aasta kohtuotsus EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, punkt 21), peab see norm tingimata kehtima määruse 2015/848 artikli 13 puhul, mis kujutab endast erandit *lex concursus*'e põhimõttest, mida on täpsustatud selle määruse põhjenduses 66.

57 Sellest järeldub, et küsimus, milline on selliste nõuete saatus, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis on tekkinud pärast maksejõuetuse põhimenetluse algatamist, ning mis puudutab nende tunnustamist ja rahuldamisjärku, kuulub määruse 2015/848 artikli 7 lõike 2 punkti g kohaldamisalasse, mis sisaldab sõnaselget viidet menetluse algatanud riigi õigusele. Järelikult tuleb see küsimus lahendada sellel alusel kohaldatava *lex concursus*'e alusel (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 50).

58 Teisena kinnitab määruse 2015/848 süstemaatiline tõlgendamine määruse artiklite 7 ja 35 sellist tõlgendust, mille kohaselt pärast maksejõuetusmenetluse menetluse algatamist tekkinud nõuete saatuse määrab kindlaks selle liikmesriigi õigus, mille territooriumil maksejõuetusmenetlus on algatatud.

59 Esiteks tuleneb määruse 2015/848 artikli 3 lõikest 2 ja artiklist 34 eelkõige, et teisese maksejõuetusmenetluse mõju on piiratud võlgniku nende varadega, mis asuvad menetluse algatamise ajal selle liikmesriigi territooriumil, kus menetlus algatati (vt analoogia alusel 11. juuni

2015. aasta kohtuotsus Comité d'entreprise de Nortel Networks jt, C-649/13, EU:C:2015:384, punkt 48, ning 14. novembri 2018. aasta kohtuotsus Wiemer & Trachte, C-296/17, EU:C:2018:902, punkt 40).

60 Teiseks võimaldab *lex concursus*'e põhimõtte kohaldatavus teisese maksejõuetusmenetluse algatamise kuupäevale hõlpsalt kindlaks teha kohaldatava õiguse, austades samas kõnealuse määruse artikliga 45 võlausaldajatele jäetud võimalust esitada oma nõuded mitte ainult maksejõuetuse põhimenetluse raames, vaid ka mis tahes teisese maksejõuetusmenetluse raames.

61 Kolmandana, arvestades seda, et määruse 2015/848 artikkel 7 kujutab endast kollisiooninormi, on selline tõlgendus kooskõlas ka selle määruse eesmärgiga, mis ei ole mitte ette näha ühtset maksejõuetusmenetlust, vaid – nagu nähtub määruse põhjendusest 3 – tagada piiriüleste maksejõuetusmenetluste tõhus toimimine. Nagu Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus otsustada, on selles määruses sätestatud kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise eeskirjad ning selles valdkonnas kohaldatavat õigust puudutavad normid (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 45). Pärast artiklis 7 sätestatud maksejõuetusmenetluse algatamist tekkinud nõuete saatus tuleb seega kindlaks määrata kohaldatava *lex concursus*'e alusel.

62 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse 2015/848 artikleid 7 ja 35 koostoimes selle määruse põhjendusega 72 tuleb tõlgendada nii, et teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigi õigust kohaldatakse ainult nende nõuete suhtes, mis on tekkinud pärast selle menetluse algatamist, mitte aga maksejõuetuse põhimenetluse algatamise ja teisese maksejõuetusmenetluse algatamise vahelisel ajal tekkinud nõuete suhtes.

Eelotsuse küsimused kohtuasjas C-772/22

Esimene küsimus

63 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikli 3 lõiget 2 ja artiklit 34 tuleb tõlgendada nii, et pankrotivara, mis asub teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigis, koosneb üksnes varast, mis asub selle liikmesriigi territooriumil selle menetluse algatamise ajal, või hõlmab see ka vara, mis asus selle liikmesriigi territooriumil, kui algatati maksejõuetuse põhimenetlus, ja mille maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur on vahepeal ümber paigutanud.

64 Kõigepealt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 59 viidatud kohtupraktikast, tuleneb nende sätete sõnastusest, et teisese maksejõuetusmenetluse mõju on piiratud võlgniku nende varadega, mis asuvad menetluse algatamise ajal selle liikmesriigi territooriumil, kus menetlus algatati.

65 Seda tõlgendust kinnitab seejärel määruse 2015/848 süstemaatiline tõlgendamine.

66 Esimesena, kuigi selle määruse artikli 21 lõike 2 sõnastusest nähtub, et teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushalduril on õigus tugineda sellele, et vallasvara on viidud selle menetluse liikmesriigi territooriumilt üle teise liikmesriigi territooriumile, on see võimalus sõnaselgelt piiratud võõrandamistehingutega, mis tehakse pärast nimetatud menetluse algatamist.

67 Teisena, selle määruse artikli 36 lõikes 1 on samuti ette nähtud, et maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur võib anda ühepoolse kinnituse seoses selles liikmesriigis asuva varaga, kus teisese maksejõuetusmenetluse võib algatada, ja seda sellise menetluse vältimiseks. Juhul kui selline kinnitus on antud, on sama määruse artikli 36 lõikes 6 täpsustatud, et kui maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri kinnitusele vaatamata algatatakse teisene maksejõuetusmenetlus, annab see maksejõuetushaldur üle kogu vara, mille ta on pärast kinnituse andmist viinud selle liikmesriigi territooriumilt välja.

68 See säte näitab liidu seadusandja tahet piirata teisese maksejõuetusmenetluse algatamise tagajärgi maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri tehtud toimingutega.

69 Lõpuks võib määruse 2015/848 artikli 3 lõike 2 ja artikli 34 tõlgendus, mille kohaselt teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigis asuv pankrotivara on piiratud selle varaga, mis asub selle liikmesriigi territooriumil selle menetluse algatamise ajal, ühitada selle määrusega taotletavaid erinevaid eesmärke, mida on nimetatud eelkõige selle põhjendustes 23 ja 40.

70 Nimelt, kuigi teiseste maksejõuetusmenetluste peamine eesmärk on kaitsta kohalikke huve, on maksejõuetuse põhimenetlusel üleüldine mõju, kuna seda kohaldatakse võlgniku kõikides liikmesriikides asuva vara suhtes (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 40). Nagu on täpsustatud nimetatud määruse põhjenduses 48, on selles süsteemis maksejõuetuse põhimenetlusel võrreldes teisese maksejõuetusmenetlusega valitsev seisund (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 60). Määrusega 2015/848 rakendatakse nimelt piiriüleste maksejõuetusmenetluste tõhusa ja tulemusliku toimimise eesmärki, kooskõlastades maksejõuetuse põhimenetlust ja teisest maksejõuetusmenetlust selliselt, et seejuures austatakse maksejõuetuse põhimenetluse valitsevat seisundit (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, punkt 72).

71 Eeltoodud põhjendustest tuleneb, et määruse 2015/848 artikli 3 lõiget 2 ja artiklit 34 tuleb tõlgendada nii, et pankrotivara, mis asub teisese maksejõuetusmenetluse algatamise liikmesriigis, koosneb üksnes varast, mis asub selle liikmesriigi territooriumil selle menetluse algatamise ajal.

Teine küsimus

72 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur võib viia võlgniku vara välja muu liikmesriigi kui maksejõuetuse põhimenetluse liikmesriik territooriumilt, kui ta on teadlik ühelt poolt sellest, et kohalikel võlausaldajatel selle teise liikmesriigi territooriumil on kohtuotsusega tunnustatud töösuhtest tekkinud nõuded, ja teiselt poolt sellest, et viimati nimetatud liikmesriigi töökohus on otsustanud maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse tagamise abinõuna vara arestimise.

73 Mis puudutab määruse 2015/848 artikli 21 lõike 1 sõnastust, siis on selles sättes märgitud, et maksejõuetushaldur võib kasutada teises liikmesriigis „kõiki talle menetluse algatanud [liikmes]riigi õigusega antud õigusi“ ja seda „tingimusel, et selles liikmesriigis ei ole algatatud teist maksejõuetusmenetlust ega võetud maksejõuetusmenetluse algatamiseks esitatud avalduse tagamise abinõusid“. Selles sättes on aga sõnaselgelt täpsustatud, et nende õiguste hulka kuulub

õigus viia vara välja selle liikmesriigi territooriumilt, kus see asub, tingimusel et kohaldatakse ainult määruse artikleid 8 ja 10, mis käsitlevad vastavalt võlausaldaja või kolmanda isiku asjaõiguse olemasolu ja võimalust, et on olemas omandireservatsioon.

74 Nagu on märgitud nimetatud määruse põhjendustes 67 ja 68, tuleb erandeid, mille eesmärk on kaitsta õiguspärast ootust ja tehingute kindlust teistes liikmesriikides peale selle, kus algatati maksejõuetuse põhimenetlus, tõlgendada kitsalt ning nende ulatus ei tohi minna kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt analoogia alusel 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, punkt 34, ja 22. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Oeltrans Befrachtungsgesellschaft, C-73/20, EU:C:2021:315, punkt 24).

75 Kohalike võlausaldajate töösuhtest tekkinud nõuded ja avalduse tagamise abinõuna vara arestimine, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei takista aga maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri poolt vara väljaviimist teisese maksejõuetusmenetluse algatamise liikmesriigi territooriumilt, välja arvatud juhul, kui need nõuded või avalduse tagamise abinõuna vara arestimine on seotud asjaõigustega sama määruse artikli 8 alusel, arvestades kohaldatavat õigust.

76 Seda tõlgendust toetab määruse 2015/848 artikli 21 lõike 1 kontekst.

77 Esimesena, selle määruse artikli 21 lõike 2 esimeses lauses on sätestatud, et teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldur võib esitada teises liikmesriigis nõude, mille aluseks on vallasasja väljaviimine menetluse algatanud riigist teise liikmesriigi territooriumile „pärast [nimetatud] maksejõuetusmenetluse algatamist“. Nimetatud sätte teises lauses on lisatud, et sellel maksejõuetushalduril on õigus võlausaldajate huvides esitada ka tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid. Viimati nimetatud täpsustusel on soovitud toime vaid siis, kui see puudutab muid varasid kui need, mida on nimetatud sätte esimeses lauses, mistõttu need varad peavad olema tingimata sellised varad, mis peavad olema viidud teisese maksejõuetusmenetluse liikmesriigi territooriumilt välja enne selle menetluse algatamist.

78 Määruse 2015/848 artikli 21 lõigetega 1 ja 2 on seega tagatud maksejõuetushalduri õiguste ja kohalike võlausaldajate huvide kaitse mehhanismide kooskõlastamine vastavalt liidu seadusandja tahtele, mida on väljendatud selle määruse põhjenduses 46. Kohalike huvide tõhusa kaitse tagamiseks ei tohiks maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduril olla võimalust realiseerida või olukorda kuritarvitades paigutada ümber võlgniku tegevuskoha liikmesriigis asuvat vara, eriti kui selle eesmärk oleks takistada kõnealuste huvide rahuldamist teisese maksejõuetusmenetluse hilisema algatamise korral.

79 Teisena kinnitab määruse 2015/848 artikli 36 lõige 6 selle määruse artikli 21 lõike 1 sellist tõlgendust, mille kohaselt maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur võib viia võlgniku vara muu liikmesriigi kui maksejõuetuse põhimenetluse liikmesriik territooriumilt välja.

80 Nimelt, kui teisene maksejõuetusmenetlus algatatakse ajal, mil maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur on varem andnud ühepoolse kinnituse määruse 2015/848 artikli 36 lõike 1 tähenduses, on selle määruse artikli 36 lõikes 6 sellele maksejõuetushaldurile kehtestatud üksnes kohustus viia liikmesriigi territooriumilt välja vara, mille ta võõrandas „pärast kinnituse andmist“, mis tähendab, et maksejõuetushalduril on õigus seda vara ümber paigutada. Kuna maksejõuetushalduri ühepoolne kinnituse andmine on vaid õigus, nagu näitab tegusõna „võima“

kasutamine nimetatud määruse artikli 36 lõikes 1, ei saa tema õiguste ulatust, eelkõige võimalust vara ümber paigutada, *a fortiori* piirata, kui ta ei ole andnud ühtegi kinnitust selle sätte tähenduses.

81 Eeltoodud põhjendustest tuleneb, et määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur võib viia võlgniku vara välja muu liikmesriigi kui maksejõuetuse põhimenetluse liikmesriik territooriumilt, kui ta on teadlik ühelt poolt sellest, et kohalikel võlausaldajatel selle teise liikmesriigi territooriumil on kohtuotsusega tunnustatud töösuhtest tekkinud nõuded, ja teiselt poolt sellest, et viimati nimetatud liikmesriigi töökohus on otsustanud maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse tagamise abinõuna vara arestimise.

Kolmas küsimus

82 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldur võib esitada sellise toimingu peale, mille tegi maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur, tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi.

83 Selle sätte kohaselt võib teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldur esitada mis tahes tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi, mis on võlausaldajate huvides. Nagu põhikohtuasja hagejad ja Euroopa Komisjon oma seisukohtades rõhutasid, ei ole nende isikute ring, kelle vastu võib sellise hagi esitada, kuidagi piiratud.

84 Sellest järeldub, et miski selle sätte sõnastuses ei võimalda toetada selle sätte sellist tõlgendust, mis takistaks teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushalduril esitada maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushalduri toimingu tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi, kui ta leiab, et see hagi on võlausaldajate huvide seisukohast vajalik.

85 See tõlgendus on kooskõlas ka määruse 2015/848 ühe peamise eesmärgiga, milleks selle määruse põhjendustest 40 ja 46 nähtuvalt on tänu teisese maksejõuetusmenetluse algatamise võimalusele kaitsta kohalikke huve (vt analoogia alusel 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus Burgo Group, C-327/13, EU:C:2014:2158, punkt 36).

86 Eeltoodud põhjendustest tuleneb, et määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldur võib esitada sellise toimingu peale, mille tegi maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur, tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi.

Kohtukulud

87 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta artikleid 7 ja 35 koostoimes selle määruse põhjendusega 72

tuleb tõlgendada nii, et

teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigi õigust kohaldatakse ainult nende nõuete suhtes, mis on tekkinud pärast selle menetluse algatamist, mitte aga maksejõuetuse põhimenetluse algatamise ja teisese maksejõuetusmenetluse algatamise vahelisel ajal tekkinud nõuete suhtes.

2. Määruse 2015/848 artikli 3 lõiget 2 ja artiklit 34

tuleb tõlgendada nii, et

pankrotivara, mis asub teisese maksejõuetusmenetluse algatamise riigis, koosneb üksnes varast, mis asub selle liikmesriigi territooriumil selle menetluse algatamise ajal.

3. Määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur võib viia võlgniku vara välja muu liikmesriigi kui maksejõuetuse põhimenetluse liikmesriik territooriumilt, kui ta on teadlik ühelt poolt sellest, et kohalikel võlausaldajatel selle teise liikmesriigi territooriumil on kohtuotsusega tunnustatud töösuhtest tekkinud nõuded, ja teiselt poolt sellest, et viimati nimetatud liikmesriigi töökohus on otsustanud maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse tagamise abinõuna vara arestimise.

4. Määruse 2015/848 artikli 21 lõiget 2

tuleb tõlgendada nii, et

teisese maksejõuetusmenetluse maksejõuetushaldur võib esitada sellise toimingu peale, mille tegi maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur, tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagi.

Allkirjad